

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного університету «Житомирська
політехніка» Міністерства освіти і науки України за
спеціальністю 281 «Публічне управління та
адміністрування»
доктору наук з державного управління, професору
ДРАГАНУ Івану

Відгук

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Ніколаєнка Андрія Костянтиновича
на тему: «Євроінтеграційна стратегія антикорупційної політики України»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність обраної теми

Корупція в Україні носить не лише епізодичний, а системний характер, впливаючи на всі рівні публічного управління, економічні процеси та соціальну сферу. Вона знижує ефективність державних інституцій, підриває довіру громадян до влади, створює нерівні умови для економічної конкуренції та стримує інвестиційний розвиток. У зв'язку з цим антикорупційна політика виступає не лише як інструмент кримінально-правового реагування, а як комплексна державна стратегія забезпечення належного врядування. Актуальність дисертаційного дослідження визначається необхідністю формування цілісної, науково обґрунтованої євроінтеграційної стратегії антикорупційної політики України, яка б забезпечувала ефективну протидію корупції, сприяла інституційній модернізації держави та відповідала стандартам Європейського Союзу.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями

Дисертаційна робота виконана у відповідності до плану науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за

темою: «Інноваційні механізми публічного управління та адміністрування» (державна реєстрація № 0121U111051), у межах якої здобувачем обґрунтовано теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування євроінтеграційної стратегії антикорупційної політики України як складової модернізації системи публічного управління та адміністрування.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, які містяться в дисертаційній роботі А.К. Ніколаєнка, є достатньо обґрунтованими. Поставлена в роботі мета - обґрунтування теоретико-методологічних положень та розроблення науково практичних рекомендацій щодо формування євроінтеграційної стратегії антикорупційної політики України як складової системи публічного управління та адміністрування – досягнута здобувачем, а необхідні для досягнення мети завдання вирішені. Об'єкт і предмет дослідження узгоджені з метою дисертаційної роботи. Кількість наукових задач є достатньою для розкриття обраної теми та досягнення поставленої мети дисертації.

Зміст дисертаційної роботи А.К. Ніколаєнка свідчить про глибокі знання здобувача в галузі проблематики дослідження, вміння ставити завдання і знаходити шляхи їх ефективного розв'язання. Одержані здобувачем нові наукові результати відзначаються логічної послідовністю та належним рівнем аргументованості. Зроблені здобувачем висновки є логічно обґрунтованими та повною мірою відображають основні результати дослідження. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджуються використанням потужної інформаційної бази за темою дисертації (183 джерела). Зокрема, було використано: чинні Законодавчі та нормативно правові акти України, стратегічні документи державної антикорупційної політики, міжнародні правові акти та рекомендації, що визначають стандарти доброчесності, прозорості, підзвітності й належного врядування, а також документи Європейського Союзу, Ради Європи, Організації Об'єднаних Націй, Організації економічного співробітництва та розвитку, Групи держав проти корупції та інших міжнародних інституцій та результати власних досліджень автора у сфері запобігання та протидії корупції.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дисертаційної роботи обумовлений правомірним застосуванням здобувачем загальнонаукових і спеціальних методів, використання яких забезпечило комплексне вивчення теоретичних, методологічних та прикладних аспектів формування євроінтеграційної стратегії антикорупційної політики України.

Достовірність отриманих у дисертації результатів підтверджується їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також публікаціями в наукових виданнях, які відповідають змісту дисертації та характеризують найбільш важливі її положення.

Порушення академічної доброчесності у дисертації не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів, їх достовірність і новизна

Теоретична цінність отриманих наукових результатів полягає в узагальненні існуючих та розробці нових теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій, які збагачують науку з державного управління з питань формування євроінтеграційної стратегії антикорупційної політики України, а саме:

- удосконалено методологічні положення формування Стратегії антикорупційної політики України, які ґрунтуються на синтезі системного, інституційного, ризик-орієнтованого та аксіологічного підходів і передбачають побудову цілісної п'ятиетапної методологічної конструкції формування Стратегії; передбачають застосування оцінки Національної системи доброчесності Transparency International; дозволяють здійснити перехід від парадигми «контролю та покарання» до парадигми «проєктування доброчесності» («integrity by design»);

- удосконалено організаційні положення формування Стратегії антикорупційної політики України, які не передбачають комплексного організаційного супроводу процесу стратегічного планування у сфері протидії корупції, містять науково обґрунтований порядок формування та затвердження робочої групи з розробки Стратегії на чолі з НАЗК як головним координатором; механізм фінансового забезпечення на принципах прозорості, доброчесності та аполітичності; чотирирівневу структуру організації комунікації між учасниками розробки Стратегії, що вперше

виокремлює комунікацію з міжнародними партнерами як самостійний рівень; враховує чотири типи критичних організаційних бар'єрів, виявлених за результатами аналізу досвіду імплементації Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки;

- удосконалено систему цілей Стратегії антикорупційної політики України, що на відміну від чинних підходів до формування антикорупційних стратегій, які не передбачають комплексного обґрунтування стратегічних цілей у взаємозв'язку з конкретними завданнями, правовими інструментами та відповідальними суб'єктами, охоплює дев'ять стратегічних цілей;

- удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження антикорупційної політики, який уточнено через визначення корупції як явища, що виникає у системі публічного управління внаслідок взаємодії інституційних, економічних і соціальних чинників та проявляється у використанні владних повноважень або пов'язаних із ними можливостей у приватних інтересах, що дозволяє розглядати її не лише як окреме правопорушення, а як системну управлінську дисфункцію, яка призводить до викривлення управлінських процесів, зниження ефективності державної політики та порушення принципів доброчесності, прозорості й підзвітності.

Наукові результати, що мають прикладний характер були використані у діяльності: Хорошівської сільської ради (довідка про впровадження № 03-13/435 від 24.04.2026 р.) під час розробки антикорупційної програми , удосконалення практик прозорого та підзвітного управління, цифровізації адміністративних процесів, мінімізації корупційних ризиків у сфері публічних закупівель, а також розвитку інструментів громадської участі та контролю; Державного університету «Житомирська політехніка» при підготовці студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», «Правоохоронна діяльність», «Національна безпека» та «Право» та викладанні дисципліни «Антикорупція та доброчесність», «Кримінальне право», «Аналіз політики», «Антикорупційна політика».

5. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

У відкритому друці за результатами дисертації опубліковано 7 наукових праць, зокрема: 1 стаття що індексується у базі даних Scopus, 3

статті у вітчизняних фахових виданнях категорії Б, що включене до міжнародних наукометричних баз даних, 3 тези доповідей у збірниках праць міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

З урахуванням виконання вимог Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 апробацію результатів дисертаційної роботи А.К. Ніколаєнка слід вважати достатньою.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація має традиційну структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, списки використаних джерел за кожним розділом, додатки. Роботу виконано в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності, що сприяє сприйняттю викладених матеріалів дослідження. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи зальний високий рівень обґрунтованості теоретичних та методичних положень дисертаційної роботи її цілісність та логіку викладення матеріалу, вважаю за необхідне звернути увагу на певні дискусійні моменти та висловити окремі зауваження:

1. У підрозділі 1.1 (с. 24–25) автор застосовує інструменти Google Trends, Scopus і Bibliometrix для аналізу наукового дискурсу щодо корупції, що є сучасним і обґрунтованим підходом. Водночас у тексті не подано достатньо розгорнутого обґрунтування вибору саме цих інструментів, а також не окреслено їхні методологічні обмеження (зокрема залежність від мови запиту, алгоритмів індексації чи репрезентативності даних). Урахування цих аспектів дозволило б підвищити наукову обґрунтованість проведеного аналізу.

2. При аналізі динаміки публікаційної активності (с. 26) автор робить висновок про стійке зростання інтересу до проблематики корупції, що загалом підтверджується представленими графічними матеріалами. Разом із тим, цей висновок базується переважно на візуальному аналізі, без

застосування кількісних методів (наприклад, трендового аналізу чи розрахунку темпів приросту), що дещо обмежує рівень його статистичної обґрунтованості.

3. У підрозділі 2.1 (с. 64 і далі) аналіз глобальних і регіональних тенденцій поширення корупції здійснюється переважно на основі Індексу сприйняття корупції. Разом із тим, у роботі недостатньо враховано методологічні обмеження цього індексу, зокрема його орієнтацію на сприйняття, а не на фактичний рівень корупції, що доцільно було б компенсувати використанням додаткових індикаторів або критичним аналізом цього інструменту.

4. У підрозділі 3.1 (с. 121) автор пропонує п'ятиетапну методологічну конструкцію формування стратегії антикорупційної політики, що є змістовним результатом дослідження. Водночас її подання має переважно описовий характер, без чіткої алгоритмізації або графічної візуалізації, що дещо ускладнює її практичне застосування в діяльності органів публічного управління.

5. У розділі 3 та висновках до нього (с. 157) система стратегічних цілей антикорупційної політики сформована логічно та структуровано, проте не повною мірою простежується зв'язок між окремими цілями, завданнями та інструментами їх реалізації у вигляді чіткої ієрархічної моделі або матриці відповідності, що могло б підвищити практичну цінність запропонованих рекомендацій.

Проте, висловлені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на позитивну оцінку поданої на розгляд дисертації.

8. Загальні висновки

Дисертація Ніколаєнка Андрія Костянтиновича на тему: «Євроінтеграційна стратегія антикорупційної політики України» є завершеною кваліфікаційною працею, що виконана на високому науковому рівні, вона містить теоретичні положення, методичні підходи і практичні рекомендації, які у сукупності дозволяють удосконалити механізм реалізації євроінтеграційної стратегії антикорупційної політики України в системі публічного управління та адміністрування.

Наукові публікації здобувача відображають положення отриманих у дисертації нових наукових результатів. З наукових робіт, що написані у

співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише особисті здобутки автора. Основні результати дослідження доповідалися під час науково-практичних конференцій різного рівня та впроваджені у практичну діяльність.

Дисертаційна робота за змістом відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», а за якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Обрана тема дисертаційної роботи є актуальною; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи виконано; результати дослідження містять наукову новизну, мають теоретичне значення та практичну цінність.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація на тему «Євроінтеграційна стратегія антикорупційної політики України» за своїм змістом відповідає вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Ніколаєнко Андрій Костянтинович – заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

професор кафедри обліку і аудиту
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили,
доктор наук з державного управління,
професор

Людмила АНТОНОВА

Підпис Антонової Л.В. засвідчую
Вчений секретар
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

Вікторія ЧОРНА

